

ВЕРХОВНА РАДА УКРАЇНИ

КОМІТЕТ З ПИТАНЬ ОСВІТИ, НАУКИ ТА ІННОВАЦІЙ

Р І Ш Е Н Н Я

До протоколу № 104
від 17 серпня 2022 року

**Про стан і проблеми підготовки до початку
2022/2023 навчального року
в умовах воєнного стану та шляхи їх розв'язання**

Керуючись частиною першою статті 14 Закону України “Про комітети Верховної Ради України” щодо здійснення контрольних функцій у частині практики застосування законодавчих актів у діяльності державних органів, їх посадових осіб з питань, віднесених до предметів відання комітетів, підготовки та подання відповідних висновків та рекомендацій на розгляд Верховної Ради України, Комітет заслухав інформацію Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій “Про стан і проблеми підготовки до початку 2022/2023 навчального року в умовах воєнного стану та шляхи їх розв'язання” та відзначає наступне.

В умовах воєнного стану важливо забезпечити продовження здобуття освіти дітьми за місцем їх постійного чи тимчасового перебування, максимально зберегти кількість закладів освіти та кількість педагогічних працівників, а також створити безпечне освітнє середовище та забезпечити надання якісних психолого-педагогічних послуг.

В умовах, коли зберігається загроза бойових дій в окремих регіонах України та потенційна загроза ракетно-бомбових ударів по всій території держави, вкрай важливими залишаються питання готовності закладів освіти України до початку 2022/2023 навчального року, створення умов для проведення освітнього процесу в частині забезпечення фондом захисних споруд цивільного захисту, який відповідає встановленим вимогам, оснащення таких об'єктів системами оповіщення, зокрема сигнально-гучномовними пристроями, підключенням до мережі Інтернет, електронними табло та іншими технічними засобами; забезпечення закладів освіти резервними та автономними джерелами енергопостачання; постійного вдосконалення платформи для дистанційного та змішаного навчання “Всеукраїнська школа онлайн”, забезпечення учасників освітнього процесу необхідними засобами навчання (комп'ютерним обладнанням, доступом до мережі

Інтернет, друкованими підручниками та їх електронними версіями тощо). Залежно від цього розпочинати новий навчальний рік можна починати в очній, очно-дистанційній або дистанційній формах.

Верховна Рада України та її профільний Комітет з питань освіти, науки та інновацій в період запровадження воєнного стану оперативно реагують на виклики, спричинені військовою агресією.

З ініціативи Комітету з метою врегулювання проблем у сфері освіти, що виникли у зв'язку з військовою агресією з боку РФ та введенням в Україні воєнного стану, Верховною Радою України ухвалено низку законів України щодо функціонування сфери освіти і науки в особливий період дії воєнного стану та на певний період потому. А саме внесено зміни до:

- Закону України “Про повну загальну середню освіту” щодо врегулювання окремих питань освітньої діяльності в умовах воєнного стану. Цим Законом зупинено на час воєнного стану положення законів, якими регулюються питання щодо загальної середньої освіти в частині граничної верхньої межі кількості учнів у класі; прав засновника державного чи комунального закладу продовжити без проведення конкурсу строк дії строкового трудового договору (контракту) з керівником на строк не більше ніж на 6 місяців з дня припинення чи скасування воєнного стану; повноважень Кабінету Міністрів України щодо визначення під час воєнного стану тривалості навчального року, дати його початку та / або закінчення тощо;

- Закону України “Про професійну (професійно-технічну) освіту” щодо окремих аспектів підготовки кваліфікованих робітників в умовах воєнного стану та відновлення економіки”, який передбачає можливість здобуття професійної (професійно-технічної) освіти без одночасного здобуття повної загальної середньої освіти, яку можна буде здобувати за кошти бюджету в будь-який інший час впродовж життя, та здобуття часткових професійних кваліфікацій за короткостроковими програмами під конкретні потреби у відбудові країни. За певних визначених законопроектом умов дозволено здобуття за бюджетні кошти професійної освіти впродовж життя за іншими професіями, а також перепідготовку та підвищення кваліфікації відповідно до сучасних потреб держави. Законопроект встановлює положення щодо заборони відмови у зарахуванні абітурієнтів на навчання до закладів професійної освіти незалежно від місця їх реєстрації;

- деяких законів України щодо прийому на навчання для здобуття ступеня молодшого бакалавра, бакалавра та магістра який здійснюється в особливому порядку, визначеному центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки. Здобувачі освіти, які завершують здобуття повної загальної середньої освіти у 2021/2022 навчальному році, звільняються від проходження державної підсумкової атестації.

Також Верховною Радою України прийнято як закони проекти про внесення змін до:

- деяких законів України щодо цифровізації освіти;
- Закону України “Про мобілізаційну підготовку та мобілізацію” щодо відстрочки від призову на військову службу під час мобілізації деяких категорій громадян, зокрема здобувачів професійної (професійно-технічної), фахової передвищої та вищої освіти, асистентів-стажистів, аспірантів та докторантів, які

навчаються за денною або дуальною формами здобуття освіти; наукових і науково-педагогічних працівників закладів вищої та фахової передвищої освіти, наукових установ та організацій, які мають вчене звання та/або науковий ступінь, і педагогічних працівників закладів професійної (професійно-технічної) освіти, закладів загальної середньої освіти за умови, що вони працюють відповідно у закладах вищої чи фахової передвищої освіти, наукових установах та організаціях, закладах професійної (професійно-технічної) чи загальної середньої освіти за основним місцем роботи, не менш як на 0,75 ставки.

Виконуючи контрольні функції, Комітет розглянув низку питань, які безпосередньо пов'язані з організацією та проведенням освітнього процесу у сфері освіти в умовах воєнного стану, зокрема питання щодо стану забезпечення підручниками та навчальними посібниками закладів загальної середньої освіти України до нового навчального року, про стан забезпечення нормативно-правової бази функціонування корпоративних закладів загальної середньої освіти та інші.

Міністерство освіти і науки України з перших днів війни визначило першочерговим завданням саме безпеку всіх учасників освітнього процесу. Міністерством розроблено нормативно-правові акти, які регулюють організацію освітньої діяльності в закладах загальної освіти України. Протягом останніх місяців видано низку наказів, інформаційних, інформаційно-методичних та інших нормативно-правових документів, які регулюють питання організації здобуття середньої освіти та освітнього процесу в умовах воєнного стану, забезпечення психологічного супроводу учасників освітнього процесу в умовах воєнного стану, організації освітнього процесу в початковій школі, завершення 2021/2022 навчального року, вступу дітей до першого класу, особливостей організації нового навчального року з чіткими рекомендаціями першочергових кроків підготовки до нього.

За інформацією Міністерства освіти і науки України, освітній процес у закладах освіти у 2022/2023 навчальному році буде організовано за очною (офлайн-навчання), дистанційною та змішаними формами залежно від можливостей фонду захисних споруд у закладах освіти. Центральним органом виконавчої влади у сфері освіти і науки здійснено заходи щодо забезпечення державних гарантій учасників освітнього процесу, створення безпечного освітнього середовища. Організацію освітнього процесу в умовах воєнного стану у межах своєї компетенції здійснюють органи виконавчої влади, обласні військово-цивільні адміністрації та органи місцевого самоврядування, керівники органів управління у сфері освіти, закладів освіти та їх засновники.

На цей час Міністерством освіти і науки України підготовлено та направлено на адресу начальників обласних та Київської міської військових адміністрацій лист від 30.06.2022 р. № 1/7322-22 щодо особливостей організації 2022/2023 навчального року та рекомендації першочергових кроків з підготовки до нього. У вищезазначеному листі запропоновано: 1) на регіональному рівні призначити комісії з обстеження закладів освіти на предмет готовності до організації навчання та забезпечення безпеки учасників освітнього процесу. До складу комісій рекомендовано включити представників регіональних підрозділів Державної служби України з надзвичайних ситуацій і Національної поліції України; 2) визначити форму організації освітнього процесу. Вкрай важливо, щоб організація

освітнього процесу залежала від безпекової ситуації в кожному населеному пункті. Структура і тривалість навчального тижня, навчального дня, занять, відпочинку між ними, форми організації освітнього процесу визначаються педагогічною (вченою) радою закладу освіти у межах часу, передбаченого освітньою програмою, відповідно до обсягу навчального навантаження, встановленого навчальним планом, та з урахуванням вікових особливостей, фізичного, психічного та інтелектуального розвитку здобувачів освіти, особливостей регіону тощо.

Освітній процес в очному режимі запроваджується в приміщеннях або будівлях закладу освіти тільки в межах розрахункової місткості споруд цивільного захисту, що можуть бути використані для укриття учасників освітнього процесу в разі включення сигналу “Повітряна тривога” або інших відповідних сигналів оповіщення. Якщо потужності споруд цивільного захисту є недостатніми для укриття всіх учасників освітнього процесу, то освітній процес може бути організований шляхом розподілу навчального часу в межах годин (змін) упродовж дня, годин (змін) і днів упродовж тижня, годин (змін), днів та тижнів упродовж місяця або семестру тощо.

Організація освітнього процесу в дистанційному режимі у закладах освіти на території ведення бойових дій, тимчасово окупованих територіях тощо запроваджується наказом (розпорядженням) засновника закладу освіти за погодженням з керівником адміністрації без обов’язкового укладання трудового договору про дистанційну роботу в письмовій формі, при цьому основною умовою є своєчасне виконання завдань за посадою.

Також можливим є організація освітнього процесу за змішаною формою, що поєднує очний і дистанційний режими. Таке поєднання можливе, наприклад, для різного виду занять, наприклад, практичні, лабораторні заняття проводяться в очному режимі, лекційні – в дистанційному. При цьому освітній процес у початковій школі бажано проводити в очному режимі, враховуючи необхідність соціалізації дітей. Форма організації освітнього процесу може змінюватися впродовж навчального року залежно від безпекової ситуації тощо.

При організації освітнього процесу в очному або змішаному режимі слід забезпечити безумовне переривання освітнього процесу, що здійснюється в приміщенні закладу освіти у разі включення сигналу “Повітряна тривога” або інших сигналів оповіщення. Учасники освітнього процесу повинні організовано прослідувати до споруд цивільного захисту і перебувати в них до скасування тривоги. За можливості продовжити освітній процес в укритті, а після відбою тривоги повернутися до приміщення закладу освіти, організувавши освітній процес з урахуванням необхідного корегування.

З огляду на зазначене, станом на 5 серпня 2022 року до початку освітнього процесу в очній формі навчання за показниками забезпеченості учасників освітнього процесу укриттями фонду захисних споруд цивільного захисту готові близько 36 % об’єктів (будівель) закладів освіти, що дозволяє забезпечити укриття майже 31 % учасників освітнього процесу в них.

У процесі здійснення такої роботи вже зараз виникають проблемні питання, які потребують негайного вирішення, а саме: 1) пришвидшення темпів проведення обстеження та перевірок закладів освіти відповідними комісіями; 2) збільшення фінансування закладів освіти щодо їх обладнання, пристосування, реконструкції під

вимоги захисних споруд цивільного захисту; 3) детального аналізу результатів попередніх планових (позапланових заходів державного нагляду (контролю) за додержанням (виконанням) вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки, розроблення реальних планів усунення виявлених порушень; 4) підготовки проектів законодавчих актів щодо внесення змін до чинного законодавства України в частині використання дистанційних форм роботи в сфері дошкільної та позашкільної освіти, їх фінансування з державного бюджету за освітньою субвенцією тощо.

Комітет відзначає, що попри труднощі Президентом України, Верховною Радою України, центральними органами виконавчої влади та місцевого самоврядування сформовано бачення повоєнного розвитку системи освіти України, що враховує досвід, підходи й практики європейських країн, зокрема визначено такі першочергові завдання:

- відновити мережу закладів загальної середньої освіти з урахуванням можливостей надання освітніх послуг;

- адаптувати режим освітнього процесу в умовах воєнного стану та повоєнного відновлення до особливостей розташування закладів освіти;

- модернізувати й адаптувати технології навчання для здійснення навчання офлайн, онлайн і в змішаній формі, орієнтуючись на безпековий принцип для учасників освітнього процесу;

- сформувати безпечне й комфортне освітнє середовище завдяки відновленню/побудові укриття у 100 % закладів загальної середньої освіти;

- удосконалити сучасний контент, використати інноваційні навчальні технології, зокрема оновити відповідні навчальні/модельні програми і електронні версії підручників для Нової української школи;

- забезпечити прийняття управлінських рішень в освіті на основі доказових освітніх даних, акумульованих в освітніх інформаційних системах;

- розбудувати мережу закладів профільної середньої освіти;

- залучити заклади позашкільної освіти в допрофільну та профільну середню освіту;

- оновити контент платформу Всеукраїнської школи онлайн;

- підтримати створення та забезпечення освітніх хабів за кордоном;

- розробити електронні інтерактивні підручники;

- запровадити індивідуальні освітні траєкторії;

- розбудувати білінгвальну освіту;

- організувати підвезення учасників освітнього процесу.

За інформацією органів виконавчої влади, організація безпечного безоплатного перевезення учнів, дітей і педагогічних працівників до місць навчання, роботи та додому у 2022/2023 навчальному році стає одним з першочергових завдань.

У результаті військової агресії російської федерації проти України 230 закладів освіти в Україні повністю знищено, з них 129 – це заклади загальної середньої освіти (станом на 05.08.2022 р.). Тому місцеві органи управління освітою працюють над вирішенням проблеми довозення учасників освітнього процесу до закладів загальної середньої освіти, що наразі функціонують.

За інформацією органів управління освіти обласних військових адміністрацій, станом на 01.07.2022 р. на балансі закладів загальної середньої освіти, органів управління освітою налічувалося 6 817 одиниць транспортних засобів, серед них: 4 870 одиниць уціліло; потребують ремонту – 144 автобуси; 1 380 одиниць передано на потреби Збройних сил України.

На сьогодні для повного забезпечення підвезенням учнів та педагогічних працівників існує потреба у 3 133 одиницях автобусів, а до кінця поточного року планується закупити лише 340 одиниць транспортних засобів за кошти з різних джерел фінансування.

Водночас 27563,7 км доріг, якими пролягають маршрути шкільних автобусів, потребують ремонту.

Нагальною проблемою залишається відсутність стабільного функціонування закладів освіти, які переміщені з тимчасово окупованих територій на підконтрольні Україні, зокрема внаслідок відсутності відповідного технічного оснащення для забезпечення освітнього процесу в таких закладах. Необхідні у достатній кількості ноутбуки, комп'ютери, принтери, сканери, веб-камери та інша комп'ютерна техніка та стабільний інтернет-зв'язок.

Комітет вважає, що органи законодавчої, виконавчої влади, громадські, волонтерські організації тощо повинні активізувати роботу щодо залучення коштів відповідних міжнародних організацій, зокрема Представництва дитячого фонду ООН (ЮНІСЕФ) для придбання комп'ютерного обладнання, гаджетів, підключення до швидкісного інтернету тощо для оснащення закладів освіти.

Також нагальною проблемою залишається питання забезпечення підручниками, особливо на тих територіях, де окупантами були знищені шкільні бібліотеки.

Враховуючи вищевикладене, заслухавши інформацію Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України, Державної служби надзвичайних ситуацій України, представників обласних військових адміністрацій, громадських освітянських об'єднань та обговоривши питання щодо стану і проблем підготовки до початку 2022/2023 навчального року в умовах воєнного стану та шляхів їх розв'язання **Комітет, вирішив:**

1. Інформацію Міністерства освіти і науки України, Міністерства внутрішніх справ України та Державної служби України з надзвичайних ситуацій взяти до відома.

2. Кабінету Міністрів України:

2.1. Розглянути питання щодо запровадження спеціальної державної програми (а на її основі регіональних програм) адаптації функціонуючих приміщень закладів освіти до вимог країни, яка потерпає від воєнної агресії, з одночасним переглядом чинних норм (будівельних, протипожежних, санітарних та інших норм цивільного захисту) з урахуванням досвіду інших держав.

2.2. Розглянути питання щодо виділення субвенції з державного бюджету місцевим бюджетам на підготовку робітничих кадрів закладами професійної (професійно-технічної освіти), які братимуть на навчання дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи.

2.3. Забезпечити своєчасне надання компенсації центральним органам виконавчої влади та місцевим бюджетам за оплату комунальних послуг, що надаються за час розміщення на безоплатній основі в умовах воєнного стану тимчасово переміщених осіб.

2.4. Розглянути питання щодо виділення Міністерству освіти і науки України фінансування для забезпечення підручників та посібників для закладів освіти, у виданні яких у 2022 та 2023 роках є нагальна потреба, зокрема підручників для Нової Української школи.

2.5. Внести зміни до Постанови Кабінету Міністрів України від 09 червня 2021 року № 590 «Про затвердження Порядку виконання повноважень Державною казначейською службою в особливому режимі в умовах воєнного стану» в частині включення до переліку пріоритетних видатків бюджетів в умовах воєнного стану видатків на придбання шкільних автобусів та закупівлю підручників та навчальних посібників.

3. Міністерству освіти і науки України:

3.1. Узгодити з країнами ЄС можливість для дітей з України, які знайшли тимчасовий захист в цих країнах, здобувати повну загальну середню освіту в українських закладах освіти, зокрема у дистанційній формі, екстернату, сімейній (домашній) формі, без одночасного обов'язку ними бути здобувачами освіти в закладах освіти в країнах перебування.

3.2. Розробити проект Закону про внесення змін до Закону України «Про вищу освіту» щодо запровадження міждисциплінарних освітніх програм на бакалаврському рівні та гнучкої тривалості завершення навчання.

3.3. Ініціювати перед Кабінетом Міністрів України створення Стабілізаційного Фонду підтримки закладів вищої та фахової передвищої освіти, які постраждали внаслідок військової агресії.

3.4. До 1 вересня поточного року надати інформацію по резервним залишкам підручників та посібників, а також пропозиції по їх перерозподілу на користь закладів загальної середньої освіти, чії бібліотечні фонди пошкоджені або знищені.

4. Міністерству розвитку громад та територій України та обласним і Київській міській військовим адміністраціям, засновникам закладів освіти розробити план відновлення пошкоджених закладів освіти та облаштування сховищ/укриттів у закладах освіти з метою їх прямого використання та передбачити відповідні кошти на ці цілі.

5. Міністерству з питань реінтеграції тимчасово окупованих територій України спільно з обласними та Київською міською військовими адміністраціями, з органами місцевого самоврядування опрацювати питання щодо залучення міжнародних та національних організацій до облаштування приміщень закладів освіти до процесу розгортання додаткової кількості місць для розміщення внутрішньо переміщених та евакуйованих осіб.

6. Міністерству фінансів України:

6.1. Розглянути питання щодо запровадження субвенції з Державного бюджету місцевим бюджетам на підготовку робітничих кадрів в закладах професійної (професійно-технічної) освіти, які братимуть на навчання дітей, зареєстрованих як внутрішньо переміщені особи.

6.2. До 1 вересня 2022 року підготувати та надіслати на адресу Комітету пропозиції по використанню залишків освітньої субвенції для місцевих бюджетів на 2022 рік.

7. Міністерству освіти і науки України, Міністерству фінансів України при формуванні проекту Закону України “Про Державний бюджет на 2023 рік” передбачити бюджетні асигнування на розвиток матеріально-технічної бази Нової Української школи.

8. Обласним військовим адміністраціям, Київській міській військовій адміністрації:

8.1. Проаналізувати результати планових (позапланових заходів державного нагляду (контролю) за додержанням (виконанням) вимог законодавства у сфері техногенної та пожежної безпеки та розробити конкретний план усунення виявлених порушень, забезпечити здійснення контролю за його виконанням.

8.2. Протягом двох тижнів провести перевірку забезпечення закладів освіти комп'ютерною технікою, Wi-Fi, розподілення раніше отриманого комп'ютерного обладнання між закладами освіти в територіальних громадах. До 10 вересня поточного року поінформувати Комітет Верховної Ради України з питань освіти, науки та інновацій та Міністерство освіти і науки України в розрізі кожного закладу освіти.

8.3. Забезпечити проведення з учасниками освітнього процесу усіх закладів освіти занять з питань пожежної та мінної безпеки, першої медичної допомоги, забезпечити проведення практичних відпрацювань із працівниками закладів освіти алгоритму дій у разі оголошення сигналу “Повітряна тривога”, загрози виникнення пожеж та інших надзвичайних ситуацій.

8.4. Забезпечити звільнення закладів освіти, у яких тимчасово проживають внутрішньо переміщені особи, та на належному рівні здійснити підготовку цих закладів до нового навчального року.

9. Контроль за виконанням цього рішення покласти на Заступника Голови Комітету Колебошина С.В.

Голова Комітету

Сергій Бабак